

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

МАЛІЦЬКА Ніна Миколаївна

УДК: 354.5:3

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Формування економічного потенціалу
ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал»

Спеціальність 051 «Економіка»
Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.

_____ Ніна МАЛІЦЬКА

Керівник роботи:
_____ Марина ЯРЕМОВА
(к. е. н., доцент)

Житомир – 2025

Висновок кафедри економіки, підприємництва та туризму
за результатами попереднього захисту кваліфікаційної роботи

Протокол засідання кафедри економіки, підприємництва та туризму

№ _____ від «_____» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри економіки,

підприємництва та туризму,

д. е. н., професор

«_____» _____ 20__ р.

_____ Наталія ВАЛІНКЕВИЧ

Гарант ОПП «Економіка»

другого (магістерського) рівня,

к. е. н., доцент

«_____» _____ 20__ р.

_____ Марина ЯРЕМОВА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач(ка) вищої освіти _____
(ім'я та прізвище)

захистив(ла) кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Маліцька Н. М. Формування економічного потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал». – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 051 «Економіка». – Поліський національний університет, Житомир, 2025.

У роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти формування й оцінювання економічного потенціалу підприємства в умовах економічної нестабільності та воєнного стану, узагальнено методичні підходи до його оцінювання. Практичну частину виконано на прикладі ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал», проаналізовано фінансовий стан підприємства за 2022–2024 роки та запропоновано напрями підвищення економічного потенціалу.

Ключові слова: економічний потенціал, фінансова стійкість, ліквідність, рентабельність, ділова активність, промислове підприємство.

SUMMARY

Malitska N. M. Formation of the Economic Potential of PJSC “Korosten Reinforced Concrete Sleeper Plant”. – Qualification thesis manuscript.

Qualification thesis for obtaining the Master’s degree in the specialty 051 “Economics”. – Polissia National University, Zhytomyr, 2025.

The thesis examines the theoretical and practical aspects of the formation and assessment of an enterprise’s economic potential under conditions of economic instability and martial law, and generalizes methodological approaches to its evaluation. The practical part of the study is based on the case of PJSC “Korosten Reinforced Concrete Sleeper Plant”; the financial condition of the enterprise for 2022–2024 is analyzed, and directions for enhancing its economic potential are proposed.

Keywords: economic potential, financial stability, liquidity, profitability, business activity, industrial enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність та складові економічного потенціалу підприємств	8
1.2. Методичні підходи до оцінювання та формування економічного потенціалу	11
Висновок до розділу 1.....	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАТ «КОРОСТЕНСЬКИЙ ЗАВОД ЗАЛІЗОБЕТОННИХ ШПАЛ»	18
2.1. Загальна характеристика діяльності ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал»	18
2.2. Оцінка основних показників фінансового стану підприємства.	20
Висновок до розділу 2.....	25
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАТ «КОРОСТЕНСЬКИЙ ЗАВОД ЗАЛІЗОБЕТОННИХ ШПАЛ»	26
3.1. Обґрунтування економічної доцільності інвестиційного проекту модернізації виробничих потужностей ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал»	26
3.2. Стратегічні напрями розвитку фінансового потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал»	29
Висновок до розділу 3.....	34
ВИСНОВКИ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	37
ДОДАТКИ	Error! Bookmark not defined.

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних умовах розвитку ринкової економіки ключовим чинником ефективності діяльності підприємства стає його фінансовий потенціал, що визначає можливості забезпечення стабільності, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності. З огляду на посилення інтеграційних процесів, динаміку ринку будівельних матеріалів, зростання цін на енергоресурси та необхідність модернізації виробничих потужностей, питання формування, оцінювання та ефективного використання фінансового потенціалу набувають особливої актуальності. Саме фінансовий потенціал забезпечує підприємству здатність не лише реагувати на зміни зовнішнього середовища, а й створювати умови для сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Особливої уваги потребує аналіз фінансових можливостей підприємств виробничої галузі, до яких належить ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал». Це підприємство має стратегічне значення для транспортної інфраструктури України, оскільки його продукція використовується у сфері залізничного будівництва. Під впливом коливань попиту, нестабільності економічного середовища та потреби в оновленні основних фондів постає завдання пошуку шляхів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів і розбудови фінансової стійкості.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і методичних аспектів формування економічного потенціалу підприємства та розроблення рекомендацій щодо його вдосконалення на прикладі ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал».

Для досягнення поставленої мети визначено такі **основні завдання**:

- з'ясувати сутність і структуру економічного потенціалу підприємства;
- розглянути методичні підходи до його оцінювання та формування;

- здійснити аналіз фінансового стану ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» за 2022–2024 рр.;
- провести діагностику економічного потенціалу підприємства;
- визначити напрями вдосконалення економічного потенціалу на основі отриманих результатів.

Об'єктом дослідження є процес формування та використання економічного потенціалу підприємства в умовах ринкової економіки.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних засад оцінювання та вдосконалення економічного потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал».

У роботі використано комплекс *наукових методів, зокрема*: аналітичний – для вивчення динаміки фінансових показників підприємства; порівняльний – для зіставлення показників діяльності у різні періоди та виявлення тенденцій; коефіцієнтний аналіз – для оцінки платоспроможності, рентабельності та ліквідності підприємства; економіко-статистичний – для узагальнення та інтерпретації отриманих даних.

Застосування зазначених методів дало змогу отримати комплексну оцінку стану економічного потенціалу підприємства та обґрунтувати пропозиції щодо його підвищення.

За результатами дослідження *підготовлено наступні публікації*:

1. Маліцька Н.М. Діагностика фінансового стану підприємств України в умовах війни: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів. Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів, 2025 р. С. 431
2. Маліцька Н.М. Фінансовий потенціал ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» в контексті оцінювання його платоспроможності та ліквідності», X Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція:

Управління ресурсним забезпечення господарської діяльності підприємств реального сектору економіки, м. Полтава, 2025р.

3. Маліцька Н.М. Ділова активність та фінансовий потенціал промислових підприємств в умовах воєнного стану (на прикладі ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал»), збірник матеріалів: «Студентські наукові читання 2025», м. Житомир С. 316

Практичне значення роботи полягає у можливості використання розроблених рекомендацій у діяльності ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» для вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами. Запропоновані напрями можуть бути використані для оптимізації структури капіталу, підвищення фінансової стійкості та ефективності інвестиційних рішень.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 56 сторінок комп'ютерного тексту, включаючи 3 таблиці, 3 рисунки і 41 найменування у списку джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та складові економічного потенціалу підприємств

У сучасних умовах функціонування підприємств, попри активний розвиток ринкових відносин, більшість із них для оцінювання власних перспектив зростання все ще користуються традиційними підходами до аналізу фінансово-господарської діяльності. Такі підходи ґрунтуються переважно на розрахунку системи показників платоспроможності, кредитоспроможності та динаміки фінансових результатів. При цьому основним джерелом інформації залишається бухгалтерський баланс і звітність, форма яких значною мірою втратила актуальність у сучасних економічних умовах. Разом із тим, інструменти та методи, що лежать в основі прийняття управлінських рішень і формування стратегій розвитку підприємства, нині істотно еволюціонують. Зростає інтерес як науковців, так і практиків до використання більш комплексних підходів, одним із яких є оцінювання фінансового потенціалу підприємства. Ця економічна категорія виступає сучасним методологічним інструментом фінансового менеджменту, який дозволяє визначати реальні та приховані можливості підприємства, аналізувати його поточний стан і формувати ефективну стратегію подальшого розвитку.

У науковій літературі категорія «економічний потенціал підприємства» часто розглядається як одна з ключових характеристик, що визначають здатність підприємства ефективно функціонувати, адаптуватися до змін зовнішнього середовища та забезпечувати довгостроковий розвиток. За визначенням О. Федоніна, фінансовий потенціал підприємства характеризується сукупністю власних, позикових і залучених фінансових ресурсів, якими суб'єкт господарювання володіє та може ефективно користуватися для забезпечення як

поточних, так і довгострокових потреб діяльності [39]. Уточнюють дану позицію С. Онишко [23] та В. Свірський [34], які відзначають, що фінансовий потенціал це «не лише наявні фінансові ресурси, а й їх резерви, які можуть бути використані за певних умов».

Таким чином, економічний потенціал підприємства можна визначити як багатогранну категорію, що поєднує: наявні фінансові ресурси (капітал власний і позиковий, резерви, грошові потоки); можливості їх ефективного використання (інвестиційна, кредитна, операційна здатність); здатність до трансформації цих ресурсів у фінансові результати (рентабельність, ліквідність, фінансова стійкість).

Виділення складових фінансового потенціалу дає змогу системно підходити до його оцінювання та управління. На основі аналізу літератури можна виділити такі основні складові фінансового потенціалу (рис.1.1): 1. Власні фінансові ресурси – власний капітал, нерозподілений прибуток, фінансові резерви; 2. Позикові та залучені ресурси – кредитні зобов'язання, випущені цінні папери, лізинг, факторинг; 3. Фінансова стійкість та ліквідність – здатність підприємства виконувати зобов'язання вчасно, підтримувати необхідний грошовий резерв; 4. Інвестиційна спроможність – можливість підприємства здійснювати інвестиції у модернізацію, розширення, інновації; 5. Кредитна спроможність і вектор фінансування – рівень та структура залучення позикових коштів, здатність до обслуговування боргу; 6. Управлінський потенціал у фінансовій сфері – якість фінансового планування, контролю, аналізу, ухвалення стратегічних рішень; 7. Інноваційна та ринкова орієнтація – здатність використовувати фінансові ресурси для впровадження новацій, виходу на нові ринки, реагування на зовнішні зміни [16].

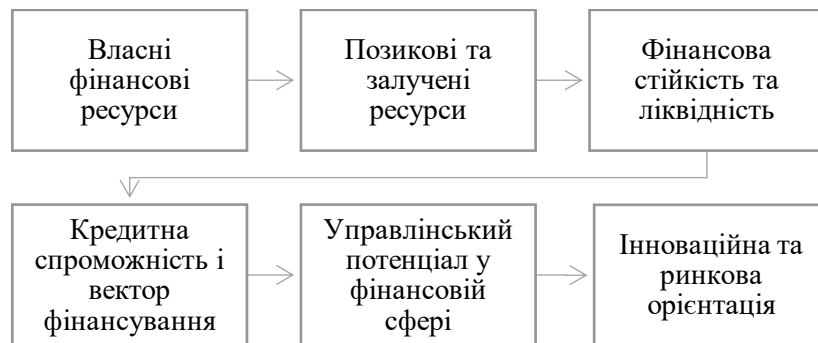

Рис. 1.2. Складові фінансового потенціалу підприємства

Джерело: створено автором.

Власні фінансові ресурси забезпечують фінансову автономію підприємства та створюють основу для реалізації інвестиційних проєктів. Вони є первинним елементом фінансової стабільності, що дозволяє зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування. У той час як позикові та залучені ресурси розширюють фінансові можливості підприємства, але потребують ефективного управління ризиками та витратами на обслуговування боргу.

Фінансова стійкість і ліквідність визначають рівень надійності підприємства з погляду інвесторів і кредиторів. Підтримання належного рівня ліквідності є передумовою безперервності діяльності та запорукою позитивної ділової репутації.

Кредитна спроможність та вектор фінансування формують здатність підприємства залучати додаткові ресурси на вигідних умовах. Висока кредитоспроможність є індикатором фінансової дисципліни та передбачуваності фінансових потоків. Водночас управлінський потенціал у фінансовій сфері визначає ефективність прийняття фінансових рішень, планування бюджету, управління ризиками та капіталом.

Окреме місце посідає інноваційна та ринкова орієнтація, яка відображає здатність підприємства адаптувати фінансові інструменти до змін ринкового середовища, впроваджувати нові фінансові технології та залучати інвестиції.

Така гнучкість формує фінансову адаптивність і підвищує стійкість до зовнішніх шоків.

Отже, роль складових фінансового потенціалу полягає у створенні єдиної системи, яка забезпечує не лише поточну платоспроможність, але й стратегічний розвиток підприємства. Системне управління цими елементами дозволяє керівництву обґрунтовувати фінансові рішення, мінімізувати ризики та забезпечувати досягнення довгострокових цілей. Важливо зазначити, що складові фінансового потенціалу не існують ізольовано: вони взаємопов'язані і утворюють єдину систему фінансових можливостей підприємства. Наприклад, інвестиційна спроможність залежить не лише від наявності фінансових ресурсів, але й від здатності управління ефективно планувати та контролювати фінанси; кредитна спроможність, своєю чергою, визначається фінансовою стійкістю та рівнем ризиків. Таким чином, розуміння сутності фінансового потенціалу та його складових дозволяє керівництву підприємства побудувати більш дієву систему управління – від оцінки поточного стану до планування перспектив розвитку. Системний підхід дає змогу не лише оцінити «скільки коштів є», але й «як вони можуть бути використані» задля досягнення стратегічних цілей.

1.2. Методичні підходи до оцінювання та формування економічного потенціалу

Оцінювання фінансового потенціалу підприємства є ключовим елементом фінансового менеджменту, оскільки воно забезпечує інформаційну основу для прийняття стратегічних і тактичних управлінських рішень.

У сучасних умовах господарювання, попри розвиток ринкових відносин, підприємства все ще переважно використовують традиційні методики аналізу фінансово-господарської діяльності для оцінки своїх потенційних можливостей зростання. Ці підходи базуються на розрахунку різноманітних коефіцієнтів

фінансової платоспроможності, кредитоспроможності та оцінці динаміки фінансових результатів, при цьому основою залишається здебільшого застаріла форма бухгалтерського балансу та інші інформаційні джерела. Водночас сучасні вимоги до управлінських рішень і стратегічного планування вимагають перегляду традиційних підходів. Нині спостерігається посилення наукового інтересу й практичного запиту на використання інструментів, які дозволяють більш комплексно оцінювати потенціал економічного розвитку підприємства – зокрема, категорії фінансового потенціалу.

Ця категорія фінансового менеджменту дає методологічний підхід до розробки різних методик оцінки можливостей підприємства, за допомогою яких підприємство може визначити свій поточний стан і виробити ефективну стратегію свого розвитку [5].

Основні структурні складові оцінювання фінансового потенціалу підприємств (рис. 1.2):

- аналіз ефективності використання фінансових ресурсів та майна (капіталу) підприємства;
- аналіз стану ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності підприємства;
- аналіз діяльності підприємства на фінансовому ринку та оцінка його конкурентоспроможності;
- оцінка ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів [6].

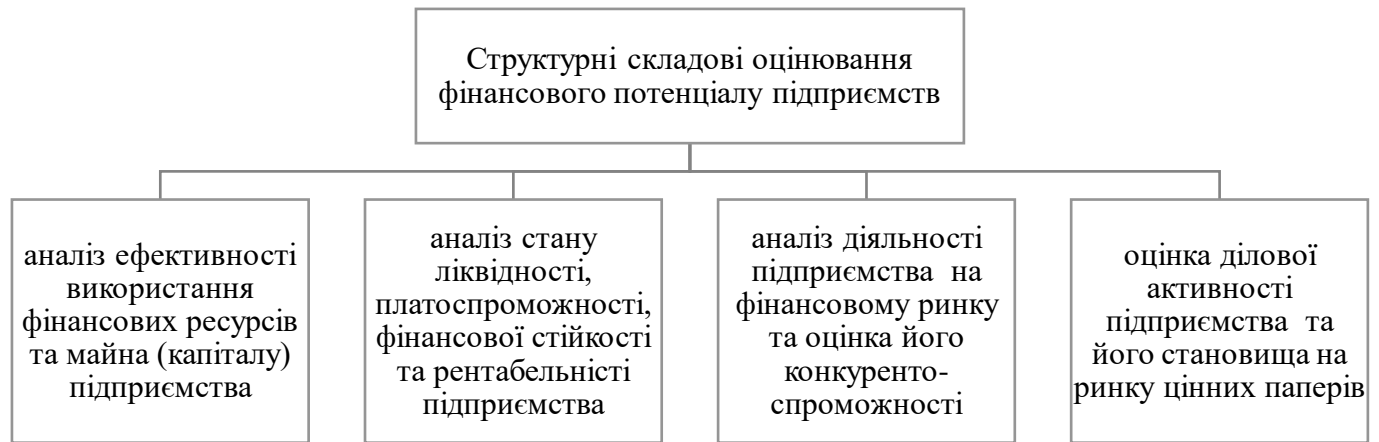

Рис. 1.2. Структурні складові оцінювання фінансового потенціалу підприємств

Джерело: створено автором на основі [1].

Науковці виділяють наступні основні методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємств [4]: 1. Ресурсний підхід передбачає аналіз наявних фінансових ресурсів підприємства та джерел їх формування як базових складових його фінансового потенціалу; 2. Результативний підхід орієнтований на оцінювання фінансових результатів господарської діяльності та ефективності використання ресурсів, за рахунок яких формується фінансовий потенціал підприємства; 3. Факторний підхід зосереджується на виявленні та аналізі внутрішніх і зовнішніх чинників, що визначають рівень і динаміку фінансового потенціалу підприємства.

Вартісний підхід полягає у визначенні фінансового потенціалу підприємства через систему грошових показників, що відображають його загальну економічну цінність. Порівняльний підхід базується на зіставленні фінансового потенціалу окремого підприємства з аналогічними показниками інших суб'єктів господарювання. Експертно-бальний підхід ґрунтується на узагальненні думок фахівців, які шляхом бальної оцінки визначають рівень фінансового потенціалу підприємства. Рейтинговий підхід передбачає ранжування підприємств на основі

системи показників, що характеризують їхній фінансовий потенціал. Ринковий підхід використовує інформацію про ринкові операції з подібними підприємствами або активами для оцінювання фінансового потенціалу. Витратний підхід полягає в оцінці майнового комплексу підприємства з урахуванням витрат, необхідних для його відтворення або заміщення, із застосуванням методів чистих активів та ліквідаційної вартості. Дохідний підхід базується на прогнозуванні майбутніх грошових надходжень від діяльності підприємства та приведенні їх до поточної вартості за допомогою методів дисконтування. Інтегральний підхід передбачає формування узагальненого показника фінансового потенціалу на основі комплексного аналізу сукупності часткових фінансових індикаторів. Метод таксономічного аналізу полягає у порівнянні фінансових показників підприємств з умовним еталоном, що характеризується найкращими значеннями фінансових параметрів. Коефіцієнтний підхід ґрунтується на розрахунку системи фінансових коефіцієнтів, які дають змогу оцінити рівень фінансового стану та потенціалу підприємства.

Для більш глибокого аналізу рівня фінансового потенціалу підприємств пропонується методика комплексної оцінки, яка передбачає обчислення відповідних індикаторів та визначення рівня фінансового потенціалу, зокрема:

- фінансової стійкості підприємства, які включають розрахунок наступних показників: коефіцієнт автономії (незалежності); коефіцієнт фінансової залежності; коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу; коефіцієнт фінансової стабільності;

- платоспроможності й ліквідності підприємства: коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності;

- прибутковості підприємства: рентабельність реалізованої продукції; рентабельність активів; загальна економічна рентабельність; комерційна рентабельність;

- ділової активності підприємства: коефіцієнт оборотності оборотних активів; тривалість одного обороту оборотних активів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; період погашення дебіторської заборгованості; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; період погашення кредиторської заборгованості.

На підставі розрахованих індикаторів оцінювання фінансового потенціалу підприємств визначається рівень фінансового потенціалу (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Система індикаторів фінансового потенціалу підприємства

Показник	Рівень фінансового потенціалу підприємства		
	Високий	Середній	Низький
Індикатори фінансової стійкості підприємства			
Коефіцієнт автономії (незалежності)	> 0,5	0,1–0,5	< 0,1
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2,0	2,0–3,0	> 3,0
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (фінансування)	< 0,5	0,5–1,0	> 1,0
Коефіцієнт фінансової стабільності	≥ 1,0	0,5–1,0	< 0,5
Індикатори платоспроможності й ліквідності підприємства			
Коефіцієнт поточної ліквідності	≥ 1,0	0,5–1,0	< 0,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності	≥ 0,5	0,1–0,5	< 0,1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥ 0,2	0,1–0,2	< 0,1
Індикатори прибутковості підприємства			
Рентабельність реалізованої продукції	збільшення за динамікою	зменшення за динамікою	від'ємне значення показника
Рентабельність активів	збільшення за динамікою	зменшення за динамікою	від'ємне значення показника
Загальна економічна рентабельність	збільшення за динамікою	зменшення за динамікою	від'ємне значення показника
Комерційна рентабельність	збільшення за динамікою	зменшення за динамікою	від'ємне значення показника

Індикатори ділової активності підприємства			
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	збільшення за динамікою ($> 0,5$)	зменшення за динамікою ($0,1-0,5$)	зменшення за динамікою ($< 0,1$)
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	зменшення за динамікою ($0,1-10$)	зменшення за динамікою (> 10)	збільшення за динамікою
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільшення за динамікою ($> 0,5$)	збільшення за динамікою ($0,1-0,5$)	зменшення за динамікою
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	зменшення за динамікою ($0,1-10$)	зменшення за динамікою (> 10)	збільшення за динамікою
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільшення за динамікою ($> 0,5$)	збільшення за динамікою ($0,1-0,5$)	зменшення за динамікою
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	зменшення за динамікою ($0,1-10$)	зменшення за динамікою (> 10)	збільшення за динамікою

Джерело: створено автором на основі [12].

Усі наведені показники є складовими методологічної основи для оцінювання фінансового потенціалу підприємства. Їх комплексний аналіз дозволяє всебічно охарактеризувати фінансову стійкість, платоспроможність, прибутковість і ділову активність суб'єкта господарювання. Саме на основі цих індикаторів можна здійснити об'єктивну діагностику поточного фінансового стану підприємства та сформуванню ефективну стратегію його подальшого розвитку.

Висновок до розділу 1.

У розділі 1 розглянуто теоретичні та методичні основи формування й оцінювання економічного потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. Обґрунтовано, що традиційні підходи до аналізу фінансово-господарської діяльності не забезпечують комплексного уявлення про можливості розвитку підприємства, що зумовлює необхідність використання категорії фінансового потенціалу як важливого інструменту фінансового менеджменту. Уточнено сутність фінансового потенціалу підприємства як сукупності фінансових

ресурсів та здатності підприємства ефективно їх формувати й використовувати для досягнення стратегічних цілей. Визначено основні складові фінансового потенціалу, зокрема власні та залучені ресурси, фінансову стійкість і ліквідність, інвестиційну та кредитну спроможність, управлінський потенціал у фінансовій сфері та інноваційну орієнтацію підприємства. Доведено, що зазначені елементи перебувають у тісному взаємозв'язку та формують єдину систему економічних можливостей суб'єкта господарювання. Розглянуто основні методичні підходи до оцінювання економічного потенціалу підприємства та обґрунтовано доцільність застосування комплексної системи індикаторів, що охоплює показники фінансової стійкості, ліквідності, прибутковості й ділової активності. Використання такого підходу до оцінювання економічного потенціалу створює підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і забезпечення сталого розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАТ «КОРОСТЕНСЬКИЙ ЗАВОД ЗАЛІЗОБЕТОННИХ ШПАЛ»

2.1. Загальна характеристика діяльності ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал»

Приватне акціонерне товариство «Коростенський завод залізобетонних шпал» є правонаступником підприємства, яке раніше здійснювало діяльність під найменуванням Відкрите акціонерне товариство «Коростенський завод ЗБШ». Створення товариства відбулося на підставі наказу Міністерства транспорту України від 27.07.2001 р. № 474 шляхом реорганізації державного підприємства «Коростенський завод залізобетонних шпал» у відкрите акціонерне товариство відповідно до Указу Президента України від 15.06.1993 р. № 210/93 «Про корпоратизацію підприємств» (із змінами та доповненнями) [9]. У подальшому, у зв'язку з набранням чинності Законом України «Про акціонерні товариства», підприємство було перейменоване на приватне акціонерне товариство «Коростенський завод залізобетонних шпал» [31].

Приватне акціонерне товариство «Коростенський завод залізобетонних шпал» не має в своєму складі дочірніх підприємств, філій та представництв. Товариство є юридичною особою з дати його державної реєстрації та має цивільні права та обов'язки відповідно до законодавства та його Статуту. Метою діяльності товариства є отримання прибутку за рахунок виробничої, підприємницької, комерційної та інших видів діяльності і забезпечення на цих засадах соціально-економічних потреб суспільства та зростання добробуту працівників товариства та його акціонерів [15]. Виробнича потужність підприємства становить 130 тис. куб. м. збірного залізобетону на рік [31].

Перелік видів діяльності (КВЕД) включає: виготовлення виробів із бетону (23.61; 23.63); лісопильне та стругальне виробництво (16.10); виробництво бетонних розчинів (23.63); постачання пари/гарячої води/кондиційованого повітря (35.30); неспеціалізована оптова торгівля (46.90).

Основна номенклатура продукції заводу включає:

- залізобетонні шпали для верхньої будови колії (шпали для залізничних шляхів з різними типами рейок, шпали для магістральних, під'їзних і промислових колій);
- перевідні бруси (бруси для стрілочних переводів, які використовуються для переключення руху потягів з однієї колії на іншу); плити залізобетонні для колій з безбаластовою основою (використовуються на мостах, станціях і в тунелях);
- залізобетонні конструкції спеціального призначення (різні вироби, необхідні для облаштування залізничної інфраструктури).

Завод використовує сучасні технології у виробництві залізобетонних виробів, що забезпечує високу якість продукції та її відповідність міжнародним стандартам. Продукція широко застосовується в інфраструктурних проектах «Укрзалізниці» та інших підприємств, які експлуатують залізничні колії.

Керівництво поточною діяльністю товариства здійснює вищий орган в особі правління Акціонерного товариства «Укрзалізняця». Середньооблікова чисельність працівників облікового складу – 384 чол. Організаційна структура підприємства зображена на рис. 2.1.

Рис. 2.1 Організаційна структура ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал»

Джерело: створено автором на основі джерела [35].

Таким чином, ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» є сучасним підприємством залізничної промисловості, яке зберегло виробничий потенціал і традиції після корпоратизації та переходу до акціонерної форми управління. Підприємство спеціалізується на виготовленні залізобетонних шпал, перевідних брусів та інших конструкцій для залізничної інфраструктури, що широко використовуються «Укрзалізницею» та іншими споживачами. Завод має достатню виробничу потужність, застосовує сучасні технології, що забезпечує високу якість продукції та її відповідність стандартам. Диверсифікована структура видів діяльності, наявність допоміжних напрямів і стабільний кадровий склад сприяють ефективному функціонуванню підприємства та його важливій ролі у розвитку транспортної інфраструктури України.

2.2. Оцінка основних показників фінансового стану підприємства.

Фінанси підприємств становлять основу фінансової системи держави, адже саме в межах їхньої діяльності створюються валовий внутрішній продукт і національний дохід – головні джерела формування фінансових ресурсів країни. В

умовах сучасної економічної нестабільності та впливу кризових чинників особливої ваги набуває питання ефективного управління фінансами.

Це потребує впровадження оперативних і скоординованих дій, використання дієвих механізмів формування, розподілу й використання фінансових ресурсів, що можливе лише за умови глибокого аналізу фінансового стану підприємства. Саме фінансовий стан відображає сукупність показників, які характеризують наявність, структуру та ефективність використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. Фінансовий стан підприємства - це комплексна характеристика його здатності ефективно використовувати наявні фінансові ресурси, забезпечувати виробничо-господарську діяльність, виконувати зобов'язання перед кредиторами та інвесторами, а також формувати базу для подальшого розвитку [40]. Для оцінювання фінансового потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» застосовується коефіцієнтний метод, який є одним із найпоширеніших у фінансовому аналізі підприємств.

Проведено розрахунок основних показників фінансового потенціалу підприємства за допомогою коефіцієнтного методу для аналізу його динаміки протягом останніх трьох років на основі фінансової звітності підприємства (Додатки А-Г). Результати обчислень наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні показники фінансового потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» протягом 2022-2024 рр.

Показник	2022	2023	2024	Відхилення 2022р. до 2024 р	
				+/-	%
Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,69	0,54	0,60	-0,09	-13,0
Коефіцієнт фінансової залежності	1,45	1,86	1,66	0,21	14,5
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	-0,95	-0,93	-0,90	0,05	-5,3
Коефіцієнт фінансової стабільності	-0,67	-0,31	-0,61	0,06	-9,0
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,81	1,38	1,63	-0,18	-9,9

Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,28	0,24	0,40	0,12	42,9
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,03	0,05	0,02	66,7
Рентабельність реалізованої продукції	2,62	0,45	1,89	-0,73	-27,9
Рентабельність активів	5,78	0,88	4,44	-1,34	-23,2
Загальна економічна рентабельність	7,21	1,19	5,41	-1,8	-25,0
Комерційна рентабельність	2,05	0,29	1,48	-0,57	-27,8
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	11,17	4,75	5,62	-5,55	-49,7
Тривалість обороту оборотних активів (днів)	32,24	75,72	64,05	31,81	98,7
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,50	118,13	53,94	53,44	10688
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	724,68	3,05	6,67	-718,01	-99,1
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	19,12	17,29	12,50	-6,62	-34,6
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	18,83	20,82	28,81	9,98	53,0

Джерело: створено автором на основі [28-30].

Як свідчить аналіз наведених вище показників, фінансовий потенціал ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» протягом 2022-2024 рр. характеризується неоднозначною, але загалом позитивною динамікою розвитку.

Аналіз основних показників свідчить про те, що підприємству вдалося зберегти відносну фінансову стійкість і здатність до відновлення після кризових впливів, попри складні умови воєнного стану, які суттєво вплинули на промисловий сектор України.

Перш за все, оцінюючи структуру капіталу, слід відзначити, що коефіцієнт автономії протягом досліджуваного періоду перебував у межах 0,54-0,69, що є прийнятним значенням для промислових підприємств. Це свідчить про достатній рівень власного фінансування активів і можливість підтримувати фінансову незалежність. Водночас у 2023 р. спостерігалось зниження цього показника до 0,54, що свідчить про підвищення частки залученого капіталу та зростання фінансових

ризиків. Показник фінансової залежності зріс із 1,45 до 1,86 у 2023 році, що підтверджує тенденцію до збільшення позикового фінансування, однак у 2024 році він знизився до 1,66, що свідчить про поступову стабілізацію структури джерел капіталу. Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу, який у 2022-2024 рр. мав від'ємне значення та демонструє, що обсяг зобов'язань перевищує власний капітал, але з кожним роком різниця скорочується, що можна розцінювати як позитивну тенденцію. Незважаючи на це, коефіцієнт фінансової стабільності має коливання, що свідчить про нестійкість фінансового стану підприємства через зовнішні макроекономічні чинники.

Аналіз показників ліквідності показує, що підприємство здатне покривати поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів. Коефіцієнт поточної ліквідності у 2022-2024 рр. становив 1,81; 1,38 і 1,63 відповідно, тобто залишався у межах нормативного діапазону (1,5-2,5), що вказує на платоспроможність підприємства.

Водночас швидка ліквідність є нижчою за нормативні значення (0,28; 0,24; 0,40), що свідчить про обмежені можливості підприємства для оперативного погашення короткострокових боргів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності залишався низьким (0,03-0,09), що підтверджує недостатню кількість грошових коштів для негайного розрахунку з кредиторами. Отже, підприємство в цілому має прийнятну поточну платоспроможність, але потребує підвищення ліквідності активів у короткостроковій перспективі. Рентабельність діяльності у 2023 р. зазнала суттєвого погіршення, що, ймовірно, пов'язано зі зниженням обсягів виробництва та підвищенням собівартості продукції під час воєнних дій. Так, рентабельність реалізованої продукції зменшилася з 2,62 % у 2022 р. до 0,45 % у 2023-му, проте вже у 2024 р. зросла до 1,89 %, що свідчить про поступове відновлення прибутковості.

Аналогічна динаміка спостерігається за показниками рентабельності активів та загальної економічної рентабельності. Це свідчить про зниження ефективності використання активів у період найбільшої невизначеності та поступове відновлення у 2024 році завдяки адаптації до нових умов господарювання. Комерційна

рентабельність, яка відображає прибутковість від реалізації, у 2024 році також зросла до 1,6 %, що демонструє покращення фінансових результатів після кризового спаду.

Ділова активність підприємства характеризується загалом стабільною оборотністю активів і належною платіжною дисципліною. Коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2022-2024 рр. коливався у межах 11,17-14,75, що свідчить про ефективне використання обігових коштів. Тривалість обороту скоротилася з 75 днів у 2022 р. до 64 у 2023-му, але у 2024 р. дещо зросла до 65 днів, що може бути наслідком збільшення запасів або дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості покращився у 2023 р. (8,13), що означає більш оперативне повернення коштів від покупців, однак у 2024 р. знизився до 6,57. Водночас період погашення дебіторської заборгованості скоротився до 44 днів, що свідчить про підвищення ефективності розрахунків із контрагентами. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості та середній період її погашення (28-30 днів) свідчать про своєчасне виконання зобов'язань перед постачальниками та дотримання фінансової дисципліни.

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що фінансовий потенціал ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» залишається помірним, але з ознаками відновлення та стабілізації. Підприємство має достатню фінансову базу для продовження діяльності, однак воно стикається з викликами, пов'язаними з низькою швидкою ліквідністю та коливаннями прибутковості. Водночас позитивні тенденції 2024 р. свідчать про зростання ефективності управління активами, підвищення оборотності капіталу та адаптацію до економічних умов воєнного часу. Важливо враховувати, що аналізовані результати отримані в умовах воєнного стану, який значною мірою вплинув на логістику, постачання сировини, енергетичну стабільність і ринки збуту. Незважаючи на це, підприємству вдалося зберегти функціональність, забезпечити виконання договірних зобов'язань і відновити прибутковість у 2024 р. Це свідчить

про високий рівень стійкості, гнучкість у прийнятті управлінських рішень та наявність внутрішнього потенціалу для подальшого розвитку після завершення воєнних дій.

Таким чином, ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» має реальні можливості для зміцнення фінансового потенціалу та підвищення ефективності своєї діяльності у посткризовий період.

Висновок до розділу 2.

Проведений у розділі 2 аналіз фінансового потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» за 2022–2024 рр. показав, що підприємство функціонувало в складних умовах економічної нестабільності та воєнного стану, що позначилося на динаміці його фінансових показників. Водночас результати дослідження свідчать про збереження базового фінансового потенціалу та наявність ознак його поступового відновлення у 2024 році.

Оцінка фінансової стійкості підтвердила прийнятний рівень автономії підприємства та здатність підтримувати відносну фінансову незалежність, попри зростання частки залученого капіталу у 2023 році. Показники ліквідності засвідчують загальну платоспроможність підприємства, однак виявляють недостатній рівень швидкої та абсолютної ліквідності, що вимагає вдосконалення управління оборотними активами.

Аналіз рентабельності вказує на зниження ефективності діяльності у 2023 році та відновлення прибутковості у 2024 році, що свідчить про адаптацію підприємства до кризових умов господарювання. Ділова активність залишається загалом стабільною, а покращення розрахункової дисципліни з контрагентами підтверджує підвищення якості фінансового менеджменту.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАТ «КОРОСТЕНСЬКИЙ ЗАВОД ЗАЛІЗОБЕТОННИХ ШПАЛ»

3.1. Обґрунтування економічної доцільності інвестиційного проєкту модернізації виробничих потужностей ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал»

У сучасних умовах воєнного стану та підвищених енергетичних ризиків для промислових підприємств України актуальним є впровадження інвестиційних заходів, спрямованих на підвищення енергоефективності, стабільності виробничих процесів та зниження операційних витрат. З огляду на це запропоновано інвестиційний проєкт модернізації виробничих потужностей ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал».

Суть проєкту полягає у поетапній модернізації енергоємного обладнання та частковій автоматизації виробничого циклу, зокрема: заміні/модернізації вузлів із високим споживанням електроенергії (вібростоли, пропарювальні камери), впровадженні частотних перетворювачів, автоматизації окремих технологічних операцій, а також встановленні системи енергомоніторингу. Такий проєкт має «захисний» характер: орієнтований не на різке розширення виробництва, а на підвищення стійкості та ефективності в умовах нестабільного енергозабезпечення і логістичних обмежень.

Для оцінювання економічної ефективності проєкту застосовано підхід дисконтування грошових потоків. Обрані припущення є консервативними та відповідають практиці оцінювання інвестиційних проєктів у ризиковому середовищі. Вхідні параметри проєкту:

обсяг інвестицій (CAPEX) – 30 000 тис. грн (одноразово, у 2025 р., рік 0);

горизонт оцінювання – 5 років експлуатації (роки 1–5);

ставка дисконту $r = 15\%$ (враховує вартість капіталу та ризику воєнного періоду);

очікуваний щорічний чистий ефект (net cash flow) – 10 000 тис. грн/р., що формується за рахунок: економії енерговитрат ($\approx 6\,500$ тис. грн/рік) та зниження втрат/браку і простоїв ($\approx 3\,500$ тис. грн/р.).

Для оцінювання ефективності інвестиційного проєкту розраховано ключові показники: NPV (чиста приведена вартість), PI (індекс дохідності), IRR (внутрішня норма прибутку) та строк окупності. Формули для обчислення наведені нижче (формули 3.1 – 3.4) [17-18] :

$$(3.1) \text{ NPV} = \sum_{t=0..n} \text{CF}_t / (1 + r)^t,$$

де CF_t – грошовий потік у році t ; r – ставка дисконту; n – горизонт оцінювання.

$$(3.2) \text{ PI} = (\sum_{t=1..n} \text{CF}_t / (1 + r)^t) / I_0,$$

де I_0 – первинні інвестиції (CAPEX) у році 0.

$$(3.3) \text{ IRR: NPV}(r^*) = 0,$$

де r^* – ставка дисконту, за якої приведена вартість вигод дорівнює приведеній вартості витрат.

(3.4) РВР – рік, у якому кумулятивний (накопичений) дисконтований грошовий потік стає ≥ 0 .

Дисконт-фактори обчислено за ставкою $r = 15\%$ за формулою $\text{DF}_t = 1/(1+r)^t$.

На підставі вихідних припущень сформовано прогноз грошових потоків проєкту (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Прогноз та дисконтування грошових потоків інвестиційного проекту модернізації виробничих потужностей ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал»

Рік (t)	CF, тис. грн	DF _t (15%)	PV _t = CF×DF, тис. грн	Кумулятивний PV, тис. грн
0	-30 000	1.0000	-30 000	-30 000
1	10 000	0.8696	8 696	-21 304
2	10 000	0.7561	7 561	-13 743
3	10 000	0.6575	6 575	-7 168
4	10 000	0.5718	5 718	-1 450
5	10 000	0.4972	4 972	3 522

Джерело: створено автором на основі [24,33].

За формулою (3.1) отримано чисту теперішню вартість проекту: $NPV = 3\,522$ тис. грн (> 0), що свідчить про економічну доцільність інвестування. Індекс прибутковості за формулою (3,2): $PI = 1,12$ (> 1), тобто приведені вигоди перевищують інвестиційні витрати. Внутрішня норма рентабельності за формулою (3,3): $IRR \approx 19,9\%$, що перевищує ставку дисконту 15% і підтверджує фінансову привабливість проекту. Дисконтований строк окупності за формулою (3,4) становить приблизно 4,29 року.

Отримані результати підтверджують, що запропонований інвестиційний проект є економічно ефективним: NPV додатний, PI перевищує 1, а IRR є вищою за прийняту ставку дисконту. Реалізація проекту сприятиме зниженню енерговитрат, скороченню втрат/браку та простоїв, стабілізації грошових потоків і зміцненню фінансового потенціалу Підприємства, що є особливо важливим в умовах воєнного стану.

3.2. Стратегічні напрями розвитку фінансового потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал»

Діяльність промислових підприємств України в умовах повномасштабної військової агресії Російської Федерації характеризується комплексом специфічних викликів, що істотно впливають на виробничу, фінансову та кадрову сфери. Після початку вторгнення промисловий сектор зазнав суттєвого шоку: за даними дослідження KSE Institute та Світового банку [19-20], у низці галузей, зокрема будівництві та комунальних послугах, продажі скоротилися до – 65 % порівняно з довоєнним періодом.

Виробнича діяльність ускладнюється трьома ключовими чинниками: енергетичними ризиками, логістичними порушеннями та кадровими обмеженнями. Масштабне пошкодження енергетичної інфраструктури, дефіцит електроенергії та тепла, перебої з постачанням енергоносіїв суттєво підвищують операційні ризики. Підприємства змушені впроваджувати резервні джерела живлення, переходити на гнучкі режими роботи, оптимізувати енергоспоживання. Логістичні фактори – пошкодження транспортних коридорів, нестабільність міжнародних поставок, обмеження морської торгівлі – призводять до подовження циклів обороту капіталу та зростання транспортних витрат. Поширеним інструментом стала система war-risk страхування, що частково знижує ризики переміщення вантажів та сировини.

У сфері трудових ресурсів підприємства працюють в умовах мобілізаційного тиску та дефіциту кваліфікованих кадрів. Паралельно підприємства підсилюють автоматизацію, перепрофілюють персонал, усувають «вузькі місця» у технологічних процесах. Фінансове забезпечення промисловості перебуває під значним тиском через підвищені ризики, обмежений доступ до дешевих кредитних ресурсів та нестабільність економічного середовища. Водночас активно

розгортаються державні та міжнародні програми підтримки: гранти, інвестиційні гарантії, програми відновлення.

За оцінкою Світового банку, потреби України у відбудові на найближче десятиліття перевищують 524 млрд дол., що створює значний потенціал для розвитку промислових підприємств, здатних включитися у проекти реконструкції. Сучасна операційна модель промислових підприємств України в умовах війни включає диверсифікацію постачання, резервування життєво важливих ресурсів, гнучкі виробничі графіки, активне страхування логістичних ризиків, посилення інвестицій у безпеку та релокацію потужностей. Підприємства інтегрують підходи ESG, зокрема інвестують у безпеку персоналу та стійкість ланцюгів постачання. Отже, промислові підприємства функціонують у надвисокому ризиковому середовищі, однак водночас отримують можливість для технологічного оновлення, модернізації виробничої бази та участі у проєктах післявоєнного відновлення. Основними бар'єрами залишаються енергетична нестабільність, логістичні обмеження, кадровий дефіцит, фінансова невизначеність та стримана інвестиційна активність.

Сучасні умови господарювання, що визначаються впливом воєнного стану, обмеженнями логістики та нестабільністю ринкових зв'язків, вимагають від промислових підприємств пошуку нових підходів до управління фінансовими ресурсами. Для ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» це означає необхідність оптимізації структури капіталу, підвищення ефективності використання активів, забезпечення належного рівня ліквідності та формування стратегічних резервів фінансової стійкості [17].

На основі аналізу фінансових показників було виявлено ключові проблеми, що обмежують розвиток фінансового потенціалу підприємства: низький рівень швидкої та абсолютної ліквідності; коливання показників рентабельності (зокрема зниження прибутковості у 2023 р. через зростання собівартості та зменшення обсягів реалізації); висока частка позикового капіталу, що підвищує фінансові

ризика; також потреба в активізації управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Крім того, підприємство не в повній мірі використовує потенціал інвестицій та інновацій, які могли б підвищити ефективність виробництва та конкурентоспроможність продукції. Отже, для підвищення фінансового потенціалу підприємству необхідно реалізувати комплекс заходів, спрямованих на зміцнення фінансової стійкості, оптимізацію структури капіталу та підвищення ефективності господарської діяльності [38].

Одним із головних напрямів удосконалення фінансового потенціалу є збалансування структури джерел фінансування. Підприємству доцільно поступово зменшувати частку короткострокових кредитів і підвищувати частку власного капіталу. Це можливо шляхом спрямування частини чистого прибутку на формування резервного капіталу та фінансування інвестиційних програм без залучення додаткових позик, розширення кола інвесторів через емісію додаткових акцій або залучення стратегічного партнера, реструктуризації існуючих кредитів із переведенням їх у довгострокові зобов'язання для зниження тиску на оборотні кошти, а також використання державних програм підтримки промисловості, зокрема пільгового кредитування під час воєнного стану чи програм компенсації відсоткових ставок. Оптимальна структура капіталу дозволить зменшити залежність від зовнішнього фінансування та зміцнити фінансову автономію підприємства.

Для забезпечення стабільної поточної платоспроможності підприємству необхідно удосконалити управління оборотними активами [41]. Зокрема, доцільно здійснити оптимізацію запасів шляхом впровадження системи нормування матеріальних ресурсів і скорочення надлишкових запасів сировини, запровадити політику управління дебіторською заборгованістю, яка передбачає контроль термінів платежів, систему знижок за дострокову оплату та штрафів за прострочення, а також використовувати факторингові операції для прискорення

обігу дебіторської заборгованості. Важливо підвищити частку грошових активів у структурі оборотних коштів, що позитивно вплине на коефіцієнти швидкої та абсолютної ліквідності. Доцільним є також застосування електронних платіжних систем та автоматизованих облікових рішень, які дозволять точніше прогнозувати грошові потоки. Завдяки цим заходам підприємство зможе зміцнити короткострокову фінансову стабільність та підвищити рівень ліквідності до нормативних меж.

З метою підвищення прибутковості ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» має зосередити увагу на зменшенні собівартості продукції та розширенні ринків збуту. Основними напрямками роботи мають стати модернізація виробничого обладнання та впровадження енергоощадних технологій, що дозволить знизити витрати на енергоресурси, оптимізація виробничих процесів, підвищення рівня механізації та автоматизації, удосконалення системи управління витратами, зокрема впровадження методики «директ-костинг» [6] для контролю змінних і постійних витрат.

Також варто розширити асортимент продукції за рахунок нових типів залізобетонних виробів і залучення замовлень у суміжних галузях, таких як будівництво та транспортна інфраструктура. Посилення маркетингової діяльності, орієнтованої на збереження клієнтської бази в умовах війни та участь у післявоєнних проєктах реконструкції транспортної мережі, сприятиме збільшенню обсягів реалізації та зростанню чистого прибутку [36].

В умовах економічної нестабільності важливим чинником забезпечення довгострокового фінансового потенціалу є розвиток інвестиційної складової. Для цього підприємству доцільно розробити інвестиційну стратегію, спрямовану на технічне переоснащення, розширення виробничих потужностей і підвищення конкурентоспроможності продукції, а також залучати кошти через державно-приватне партнерство або участь у міжнародних програмах фінансування відновлення промисловості [26].

Доцільним є стимулювання інноваційних розробок, зокрема використання сучасних технологій у виробництві шпал, що підвищать їх довговічність та екологічність, а також створення резервного інноваційного фонду у структурі власного капіталу для підтримки нових проєктів [8]. Важливим напрямом залишається підготовка персоналу відповідно до вимог інноваційних процесів, що підвищить кадровий потенціал і ефективність управління.

Реалізація запропонованих заходів дозволить досягти комплексного покращення фінансового потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал». Очікуваними результатами є підвищення коефіцієнта автономії до рівня 0,65–0,70, що забезпечить зменшення фінансової залежності від зовнішніх джерел, зростання коефіцієнта швидкої ліквідності до 0,6–0,8, збільшення рентабельності реалізованої продукції до 3–4 % за рахунок зниження собівартості та підвищення ефективності виробництва, скорочення періоду обороту дебіторської заборгованості до 35–40 днів, а також зміцнення інвестиційної активності та формування фінансових резервів розвитку.

Підсумовуючи, можна зазначити, що підвищення фінансового потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» можливе лише за умови комплексного підходу до управління фінансами, який поєднує підвищення ефективності використання ресурсів, розвиток інновацій, оптимізацію структури капіталу та посилення ліквідності. В умовах воєнного стану особливого значення набуває фінансова гнучкість, здатність швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища та формувати стратегічні резерви для відновлення виробництва. Реалізація запропонованих заходів дозволить не лише стабілізувати поточний фінансовий стан, а й створити передумови для сталого розвитку підприємства у післявоєнний період.

Висновок до розділу 3.

У розділі 3 обґрунтовано напрями вдосконалення економічного потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» з урахуванням умов воєнного стану, енергетичної нестабільності та підвищених ризиків господарської діяльності. Доведено, що підвищення економічного потенціалу підприємства можливе лише за умови комплексного підходу, який поєднує інвестиційну активність із удосконаленням управління фінансовими ресурсами.

Здійснено економічне обґрунтування інвестиційного проєкту модернізації виробничих потужностей, спрямованого на зниження енерговитрат і підвищення стабільності виробничих процесів. Результати розрахунків показників ефективності (NPV, PI, IRR та строк окупності) підтверджують доцільність реалізації проєкту, оскільки він забезпечує формування позитивних грошових потоків і зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Визначено стратегічні напрями розвитку фінансового потенціалу підприємства, зокрема оптимізацію структури капіталу, підвищення ліквідності, удосконалення управління оборотними активами, зниження собівартості продукції та розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності. Реалізація запропонованих заходів сприятиме зменшенню фінансових ризиків, підвищенню конкурентоспроможності та створенню передумов для сталого розвитку підприємства у післявоєнний період.

ВИСНОВКИ

Проведене комплексне дослідження, що охоплювало аналіз теоретичних підходів та практичну оцінку економічного й фінансового потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал», забезпечило підґрунтя для формування таких узагальнюючих висновків.

По-перше, встановлено, що економічний потенціал підприємства є багатокомпонентною економічною категорією, яка охоплює сукупність фінансових ресурсів, здатність до їх ефективного використання, рівень фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності, рентабельності та інвестиційної спроможності. Доведено, що економічний потенціал не лише відображає поточні можливості підприємства, а й визначає його здатність до відновлення та розвитку в довгостроковій перспективі, особливо в умовах економічної нестабільності та воєнного стану. Узагальнення наукових підходів свідчить про доцільність комплексної оцінки економічного потенціалу з використанням інтегральних, ресурсних, результативних і коефіцієнтних методів.

По-друге, на основі аналізу фінансово-економічного стану ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» за 2022-2024 рр. визначено ключові тенденції його розвитку. Підприємство зберегло відносну фінансову незалежність, що підтверджується прийнятними значеннями коефіцієнта автономії. Водночас виявлено проблеми ліквідності, зокрема низький рівень швидкої та абсолютної ліквідності, що свідчить про недостатність грошових ресурсів і необхідність удосконалення управління оборотними активами. Показники рентабельності характеризуються хвилеподібною динамікою: суттєве погіршення у 2023 році було зумовлене впливом воєнних чинників, однак у 2024 році простежується відновлення прибутковості, що підтверджує адаптивність підприємства. Загалом фінансовий потенціал підприємства оцінено як помірний, але такий, що має тенденцію до стабілізації та відновлення.

По-третє, у роботі обґрунтовано доцільність реалізації інвестиційного проєкту модернізації виробничих потужностей підприємства, спрямованого на підвищення енергоефективності та стабільності виробничих процесів. Результати розрахунків показників економічної ефективності (NPV, PI, IRR, строк окупності) підтверджують, що проєкт є економічно доцільним навіть за консервативних припущень і дозволяє формувати позитивні грошові потоки, знижувати виробничі витрати та зміцнювати фінансову стійкість підприємства в умовах підвищених ризиків.

По-четверте, сформовано систему практичних рекомендацій щодо підвищення економічного потенціалу ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал», яка включає: оптимізацію структури капіталу з метою зменшення фінансової залежності; удосконалення управління оборотними активами та підвищення ліквідності; зниження собівартості продукції шляхом модернізації обладнання, впровадження енергоощадних і цифрових технологій; розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності із залученням державних і міжнародних програм підтримки; активізацію маркетингової та збутової політики, орієнтованої на участь у проєктах післявоєнної відбудови транспортної інфраструктури.

Узагальнюючи, слід підкреслити, що ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал» володіє достатнім внутрішнім економічним потенціалом для подолання фінансових обмежень, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку. Реалізація запропонованих у роботі заходів створює передумови для зміцнення фінансової стійкості підприємства, підвищення ефективності використання ресурсів та активної участі у післявоєнній реконструкції транспортної інфраструктури України в умовах високих ризиків та економічної нестабільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрющенко І. Є., Потась С. Г. *Методики та інструменти оцінювання фінансового потенціалу підприємства. Ефективна економіка*, 2020, № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/3.pdf
2. Балан В.Г., Анісімова Л.А. Моделювання процесу формування та вибору стратегій розвитку підприємства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2011. № 128. С. 24–27. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2016/01/128_5.pdf (дата звернення: 02.01.2025).
3. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: Ніка-Центр, 2009. С. 528
4. Богма О., Камінський С., Гутник П. *Фінансовий потенціал підприємства: методика оцінювання. Scientia Fructuosa*. 2022. № 2(142). С. 36- 47. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(142\)03](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(142)03) 2021.
5. Богма О., Камінський С., Гутник П. Фінансовий потенціал підприємства: методика оцінювання. *Scientia Fructuosa*, 2022, № 2(142), с. 36–47. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(142\)03](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(142)03)
6. Гордей О. Д., Жолоб А. О. Бенчмаркінг як спосіб уникнення кризових явищ на підприємстві. *Фінансовий простір*, 2019, № 2, С. 154–166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2019_2_15 (дата звернення 13.10.2025)
7. Гребешкова О. М., Горін А. В. Економічна поведінка підприємства: формування динамічного підходу до детермінації. *Вчені записки*. 2025. Т. 38, № 1. С. 33-48. DOI: http://doi.org/10.33111/vz_kneu.38.25.01.03.019.025.
8. Емітент ПрАТ «Коростенський завод ЗБШ». URL: <https://00282406.emitent.net.ua> (дата звернення 13.10.2025).

9. Закон України «Про акціонерні товариства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення 10.11.2025).
10. Збаразська Л. О. Сучасні парадигми та мегатренди промислового розвитку. *Економіка промисловості*. 2023. № 1. С. 5–30.
11. Інститут економічних досліджень. Результати опитування промислових підприємств. Серпень 2025. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2025/NRES/2025_NRESAug_FINAL_UA_.pdf (дата звернення 13.10.2025).
12. Іщенко Н. Методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємств. *Економіка та суспільство*, 2024, № 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-53>
13. Каткова Н.В., Бурлан С.А., Ліснічук О.І. Методичні підходи до аудиту фінансових результатів діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_12_59. (дата звернення 13.10.2025)
14. Ковальчук Н. Оцінка фінансового потенціалу підприємства. *Економіка та суспільство*, 2021, № 34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-33>
15. Корбутяк А. Г., Сокровольська Н. Я. Сучасні інструменти контролінгу витрат в умовах обмеженості ресурсів. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-48>
16. Крупка М. І. та ін. Фінансовий менеджмент: підручник / за ред. М. І. Крупки. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019.
17. Леонова Б., Островська О., Круш В. Підвищення стійкості фінансового стану суб'єктів малого бізнесу. *Економіка та суспільство*, 2023, № 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-65>
18. Маковоз О.С., Крайня Д.Р., Обуховський О.В. Фактори інвестиційної стратегії в системі підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2021. Вип. 5 (32). С. 70–75. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.32-10>.

19. Микитюк В. Оцінювання інвестиційної привабливості та вибір маркетингової стратегії промислового підприємства. *Сучасні тенденції розвитку економічних систем* : монографія / за заг. ред. Гринчуцького В.І. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2015. – С. 47–66.

20. Микитюк П.П. Оцінювання ефективності інвестиційно-інноваційних проектів будівництва нових технологічних об'єктів. *Вісник ТНЕУ*. 2012. №3. С. 101-109

21. Мірошнікова Т.І. Особливості аналізу фінансової стійкості підприємства. *Економіка і суспільство*, 2016, № 3.

22. Новікова О. Ф. Стан, проблеми та можливості забезпечення української промисловості робочою силою в умовах війни. *Економіка та суспільство*, 2024, №68. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5075>

23. Онишко С. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку економіки. *Фінанси України*, 2003, № 6, С. 67–74.

24. Перерва П.Г., Кобелева Т.О., Ткачова Н.П. Формування інноваційної та інвестиційної політики промислового підприємства на засадах збалансованої системи показників. *Вісник НТУ «ХПИ»*. 2015. № 59 (1168). С. 96-100.

25. Петренко М. Механізм формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства в сучасних умовах господарювання та методи її оцінки. *Демократичне врядування*. 2013. Вип.11. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26856/petrenko.pdf> (дата звернення: 23.06.2025)

26. Плугін А. А., Крикун О. П., В. В. Зінченко, О. С. Борзяк, О. А. *Вплив корозії бетону від взаємодії лугів цементу з реакційноздатними заповнювачами на пошкодження залізобетонних шпал у колії*: збірник наукових праць Українського державного університету залізничного транспорту. 2021. Вип. 196. С. 43-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpudazt_2021_196_7 (дата звернення 20.10.2025).

27. Побережна Н.М., Цапун О.О. Шляхи підвищення платоспроможності та ліквідності сучасного промислового підприємства: *наукові дослідження розвитку світової економіки: пропозиції, теорії* : зб. наук. пр. з актуальних проблем екон. наук. Дніпропетровськ : ВД «Гельветика», 2015. Ч. 2. С. 72–76. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/26788>.

28. ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал». Фінансова звітність за 2022 рік [Електронний ресурс] / ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал». Коростень, 2022. URL: <https://00282406.issuer.net.ua/> (дата звернення 10.11.2025).

29. ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал». Фінансова звітність за 2023 рік [Електронний ресурс] / ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал». – Коростень, 2023. URL: <https://00282406.issuer.net.ua/> (дата звернення 10.11.2025).

30. ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал». Фінансова звітність за 2024 рік [Електронний ресурс] / ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал». – Коростень, 2024. URL: <https://00282406.issuer.net.ua/> (дата звернення 10.11.2025).

31. Про корпоратизацію підприємств: Указ Президента України від 15.06.1993 № 210/93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/210/93#Text> (дата звернення 12.11.2025).

32. Пушенко К.О. Управління реальними активами інвестиційного портфеля підприємства в умовах нестабільності. *Ефективна економіка*. 2010. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_5_1.

33. Сафронська І. М., Пеняк Ю. С. Основні підходи до оцінки ефективності інноваційноінвестиційної діяльності підприємств. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва*. № 1. Серія «Економічні науки». 2017. № 1. С.170-177.

34. Свірський В. Фінансовий потенціал: теоретико-концептуальні засади. *Світ фінансів*, 2007, № 4(13), С. 43–51.

35. Статут ПрАТ «Коростенський завод залізобетонних шпал». Затверджено Загальними зборами акціонерів. Коростень, 2019. С. 25
36. Стахурська, С. Формування інвестиційної стратегії в контексті змін в організації. *Економіка та суспільство*, (41). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-35>
37. Стецюк П.А. Методичні аспекти формування інвестиційного портфеля підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес. Державний університет телекомунікації*. 2019. № 2(28). С. 11–20. URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2145/2045> (дата звернення: 02.10.2025).
38. Терещенко О.О. *Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник*. К.: КНЕУ, 2003. С. 554
39. Федонін О., Репіна І., Олексюк О. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2004. С. 316
40. Фінансовий стан підприємства: сутність, оцінювання, значення. URL: <https://naub.oa.edu.ua/finansovyj-stan-pidpryyemstva-sutnis> (дата звернення 14.11.2025).
41. Шулла Р.С. Концептуальні підходи до організації системи управлінського обліку "директ-костинг": зарубіжний досвід та можливість його адаптації у вітчизняній теорії та практиці. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер : Економіка*.2013. Вип. 4. С. 247-254. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2013_4_45 (дата звернення 13.10.2025)

